

POSTANOWIENIE

25 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 25 kwietnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa B.D.

przeciwko R.D.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej,

na skutek skargi kasacyjnej B.D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z 20 października 2022 r., II Ca 3118/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążenia powódki kosztami postępowania kasacyjnego poniesionymi przez pozwanego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata B.K. kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) zł powiększoną o należną stawkę podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za udzieloną powódce w postępowaniu kasacyjnym pomoc prawną z urzędu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 września 2021 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa - Krowodrzy w Krakowie uwzględnił powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym w odniesieniu do oznaczonej w sentencji księgi wieczystej prowadzonej dla stanowiącego odrębną własność opisanego w tej

sentencji lokalu (punkt I); oddalił powództwo dotyczące dwóch innych ksiąg wieczystych prowadzonych dla innych lokali stanowiących odrębną własność, w których jako właściciel wpisany jest pozwany (punkt II) oraz orzekł o kosztach postępowania (punkt III).

Wyrokiem z 20 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Krakowie, po rozpoznaniu apelacji powódki, zmienił zaskarżony wyrok punkcie III w ten sposób, że odstąpił od obciążenia powódki kosztami postępowania (punkt 1); oddalił apelację w pozostałej części (punkt 2) oraz odstąpił od obciążenia powódki kosztami postępowania apelacyjnego (punkt 3).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku w części oddalającej apelację powódki, w uzasadnieniu wniosku jej przyjęcie do rozpoznania, powódka wskazała przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W odniesieniu do pierwszej przyczyny powołała się jedynie na naruszenie prawa materialnego przez Sądy obu instancji w zakresie art. 105 pkt 2 lit d ustawy - Prawo bankowe przez błędne przyjęcie, że sprawa będąca przedmiotem niniejszego postępowania sądowego nie mieści się w zakresie, który uprawnia do zwolnienia na żądanie sądu instytucji banku z przestrzegania tajemnicy bankowej, podczas gdy istniejąca linia orzecznicza wskazuje możliwości w zakresie wykładni przedmiotowego przepisu nie tylko literalnej, ale i teleologicznej, a nawet systemowej. W ocenie skarżącej aspekt ten wymaga jednolitego stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy, realizując formułę wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego w sprawie, co wymaga autorytatywnej interpretacji. Sąd Najwyższy mógłby zatem wskazać granice interpretacji ww. przepisu szczególnie pod kątem rozszerzającym, gdzie bierze się pod uwagę interes prawny nie tylko osób korzystających z ochrony informacji za pomocą tajemnicy bankowej, ale i podmiotów będących formalnie np. współwłaścicielami majątku, które z powodu wąskiej interpretacji przepisów prawa mają znacząco utrudnione, a niejednokrotnie uniemożliwione dochodzenie swoich praw, nawet przed niezawisłym sądem.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej zaś ma wynikać z podstawy kasacyjnej określonej w pkt II. ppkt 1 i 2 skargi, w której zarzucono „naruszenie przepisów dotyczących postępowania dowodowego, przez Sądy zarówno I jak i II

instancji - polegające na bezpodstawnym pominięciu zgłoszonego materiału dowodowego mimo obowiązków wynikających z art. 327 kpc oraz art. 235² kpc, a także art. 382 kpc. oraz naruszenie prawa materialnego polegającego na błędnej wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu art. 105 pkt. 2 lit d ustawy - Prawo bankowe”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego

rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącą nie czyni zadość wskazanym wymaganiom, nie zawiera bowiem szerszej argumentacji jurydycznej uzasadniającej możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącej o istotności tego zagadnienia. Zakładając nawet, że skarżąca, z racji powołania w podstawach kasacyjnych również zarzutu naruszenia art. 382 k.p.c., w ramach zarzutu naruszenia art. 235² § 1 i § 2 oraz art. 248 w związku z art. 327¹ k.p.c., którego nie powiązała z art. 391 § 1 k.p.c., zarzuca w istocie nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji naruszeń przepisów postępowania przed Sądem pierwszej instancji, uzasadnienie wniosku nie dostarcza jakichkolwiek argumentów na poparcie tezy, że rozstrzygnięcie wątpliwości skarżącej ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku bowiem Sąd Okręgowy wskazał również, że dla rozstrzygnięcia sporu istotne było nie to, skąd darczyńcy posiadali środki na dokonanie darowizny, ale czy pozwany z uzyskiwanych przez siebie w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej dochodów zaliczanych do majątku wspólnego zgromadził środki na zakup w latach 2013 i 2015 trzech mieszkań, za łączną kwotę 634 000 zł. Skarżąca nie przedstawiła jakiegokolwiek argumentacji pozwalającej na wniosek, że nawet w przypadku podzielenia prezentowanego przez nią stanowiska, niedopuszczenie przez Sąd Okręgowy dowodu, którego dotyczyć ma stawiany w skardze zarzut naruszenia art. 105 ust. 1 pkt 2 ppkt d ustawy Prawo bankowe, na kanwie którego to przepisu konstruuje zagadnienie prawne, ma znaczenie dla wyniku sprawy, skoro w podstawach skargi i wniosku o jej przyjęcie nie tylko nie ma odniesienia do przepisów materialnych stanowiących podstawę orzekania w niniejszej sprawie, ale również przepisów proceduralnych objętych podstawami skargi kasacyjnej i dowodów, których te zarzuty proceduralne dotyczą.

Powódka nie wykazała również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc że zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że Sądy obu instancji dopuściły się zasadniczych naruszeń prawa postępowania cywilnego, polegających na pominięciu istotnej części dowodów zgłaszanych w przedmiotowej sprawie przez powódkę, naruszając tym samym zasadnicze przepisy o postępowaniu dowodowym. Jej zdaniem dowody, o których mowa w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, zostały zbagatelizowane mimo ich kluczowego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd odwoławczy powielił błąd Sądu pierwszej instancji, polegający na orzekaniu wyłącznie w oparciu o część materiału dowodowego, mimo podniesionych zarzutów apelacyjnych. W ocenie skarżącej ostatecznej oceny prawnej materiału dowodowego dokonano, pozostawiając dowody zgłoszone przez powódkę bez rozpoznania i ich oceny. Nastąpiło to mimo obowiązku orzekania na podstawie całości materiału dowodowego, a dodatkowa obraza przepisów postępowania polega na zaniechaniu odniesienia się w uzasadnieniach wydanych orzeczeń w toku postępowania, dlaczego to dowody powódki, wskazane szczegółowo w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, nie zostały poddane ocenie. Implikacją powyższego była ocena stanu

faktycznego li tylko w oparciu o materiał dowodowy pochodzący od pozwanego, co w oczywisty sposób narusza zasadę kontrydiktoryjności procesu cywilnego.

Przedstawiona we wniosku argumentacja nie uzasadnia wystarczająco oceny o oczywistym charakterze zarzutu naruszenia art. 382 k.p.c. Do naruszenia tego przepisu dochodzi w wypadku pominięcia przez sąd drugiej instancji części zebranego w sprawie materiału, w związku z czym strona powołująca się na naruszenie art. 382 k.p.c. powinna wskazać materiał dowodowy, który został przez sąd drugiej instancji pominięty przy wydaniu wyroku, i wykazać, że popełnione uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5439/22, niepubl.). Skarżąca nie wskazała we wniosku materiału dowodowego, który miał zostać pominięty przez Sąd Okręgowy, a odwołała się w tym zakresie do uzasadnienia podstaw kasacyjnych. Tymczasem zgodnie z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienie oczywistej zasadność skargi nie może więc poprzestawać na prostym odwołaniu do naruszeń prawa wskazanych w podstawach kasacyjnych. Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

Z petitum skargi wynika, że naruszenia art. 382 k.p.c. skarżąca upatruje w orzekaniu przez Sąd drugiej instancji na podstawie jedynie części materiału

dowodowego zgłoszonego prawidłowo przez powódkę w sytuacji, gdy brak było podstaw do zignorowania pozostałej części materiału dowodowego. W związku z tym warto wspomnieć, że w zakresie kwestionowanym przez powódkę zebrany materiał w rozumieniu art. 382 k.p.c. to dowody przeprowadzone w sprawie, zaś przez pominięcie zebranego materiału należy rozumieć niezajęcie co do niego stanowiska przez sąd, czyli pominięcie przy dokonywaniu ustaleń oraz nieuwzględnienie w ramach dokonywanych rozważań (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2015 r., IV CSK 109/15, niepubl.). Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że podstawę rozważań Sądu Okręgowego stanowiły wszystkie przeprowadzone w sprawie dowody, a z wniosku i jego uzasadnienia można wnosić, iż skarżąca nie tyle kwestionuje pominięcie przy dokonywaniu ustaleń oraz nieuwzględnienie w ramach dokonywanych rozważań określonych dowodów przeprowadzonych w sprawie, co nieprzeprowadzenie pewnych dowodów. Tego rodzaju uchybienie nie może przekonywać o oczywistej zasadności postawionego w skardze samodzielnie zarzutu naruszenia art. 382 k.p.c.

Skarżąca nie wykazała również oczywistego charakteru skargi kasacyjnej w zakresie zarzutu naruszenia art. 235² § 1 i § 2 oraz art. 248 w związku z art. 327¹ k.p.c., którego - jak wynika z petitum skargi - upatruje w bezprawnym pominięciu dowodów zgłaszanych w przedmiotowej sprawie przez powódkę i zaniechaniu wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, na jakich podstawach przedmiotowe dowody nie zostały poddane ocenie na równi z innymi.

Jednakże we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej, jego uzasadnieniu, ani podstawach skargi wskazanych w jej petitum skarżąca nie wskazała dowodów, które miały zostać pominięte z naruszeniem powyższych przepisów, a odwołała się w tym zakresie do uzasadnienia podstaw kasacyjnych, w których poszukiwanie przez Sąd Najwyższy przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jest niedopuszczalne.

Ponadto, powołując się na podstawę kasacyjną określoną w art. 398³ § 1 pkt 4 k.p.c., poza wskazaniem, które przepisy zostały naruszone przez Sąd drugiej instancji, strona powinna wyjaśnić, na czym to naruszenie polega, oraz jaki miało

wpływ na wynik sprawy. Samo naruszenie przepisów postępowania nie jest wystarczającą podstawą skargi kasacyjnej, a stronę skarżącą obciąża obowiązek wykazania, że następstwa stwierdzonej wadliwości postępowania były tego rodzaju, iż kształtowały lub współkształtowały treść kwestionowanego orzeczenia (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 26 października 2021 r., I CSKP 162/21, niepubl.). Skarżąca nie uczyniła zadość temu obowiązkowi.

Z przytoczonych w petitum skargi zarzutów, wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ani jego uzasadnienia nie wynika również, czy skarżąca zarzuca niewłaściwe zastosowanie przez Sąd drugiej instancji przepisów stosowanych przez ten Sąd odpowiednio, czy też nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji naruszeń przepisów postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Tymczasem skarga kasacyjna skierowana jest do orzeczenia drugoinstancyjnego, stąd też należy powiązać zarzut naruszenia przepisów proceduralnych przez sąd pierwszej instancji z naruszeniem odpowiednich przepisów przez sąd drugiej instancji odnoszących się do postępowania apelacyjnego, w szczególności z naruszeniem art. 391 § 1 k.p.c., gdy przepis postępowania przed sądem pierwszej instancji miałby być odpowiednio stosowany także przez sąd drugiej instancji albo art. 378 § 1 lub art. 382 k.p.c., gdy zarzuca się nieuwzględnienie przez sąd drugiej instancji naruszeń przepisów postępowania przed sądem pierwszej instancji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 października 2020 r., IV CSK 641/19, niepubl.). Z akt sprawy wynika, że Sąd Okręgowy prowadził uzupełniające postępowanie dowodowe w związku z zawartymi w apelacji i odpowiedzi na apelację wnioskami dowodowymi. Domniemywać zatem można, że skarżąca zarzuca Sądowi Okręgowemu niezastosowanie przepisów stosowanych przez Sąd pierwszej instancji. W braku powiązania zarzutu naruszenia art. 235² § 1 i § 2 oraz art. 248 w zw. z art. 327¹ k.p.c., które miałyby być stosowane przez Sąd Okręgowy odpowiednio z art. 391 § 1 k.p.c. nie można jednak mówić o oczywistej zasadności nieprawidłowo skonstruowanego zarzutu.

Treść uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji została uregulowana w art. 387 § 2¹ k.p.c., który po nowelizacji w nowym brzmieniu, stosownie do art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego

oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469 ze zm.) znajdował zastosowanie do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Przed zmianą art. 387 § 2¹ k.p.c. treść uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji oceniana mogła być na podstawie odpowiednio stosowanego art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Skarżąca nie czyni powyższej dystynkcji, zaś w uzasadnieniu wniosku wskazuje na zaniechanie odniesienia się do pominięcia dowodów w uzasadnieniach wydanych orzeczeń. Skoro skarga kasacyjna skierowana jest do orzeczenia sądu drugiej instancji objęte podstawami skargi kasacyjnej naruszenie zasad sporządzania uzasadnienia przez Sąd pierwszej instancji nie może być uznane za oczywiste w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 105 pkt. 2 lit d ustawy - Prawo bankowe skarżąca zdaje się wywodzić we wniosku, że naruszenie to przemawia z jednej strony za oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej, z drugiej zaś wskazuje na istnienie w tym zakresie przyczyny z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Stanowisko to jest wewnętrznie sprzeczne, jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego wyjaśnienia zależy prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy, to ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez sąd drugiej instancji nie może mieć tym samym charakteru oczywistego i podstawowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2016 r., sygn. akt I CSK 477/15, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2018 r., sygn. akt I CSK 707/17, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[a!]

(K.L.)